

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post: postmottak@kud.dep.no

Deres ref.:
14/3035 SFA:MK

Dok. nr.: 182750

Saksbehandler: Trude Molvik
tm@advokatforeningen.no

17.09.2014

Høring endringer i åndsverkloven

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 1.7.2014 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sondrer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt lovutvalget for immaterial- og markedsføringsrett. Lovutvalget består av Are Stenvik (leder), Ida Elisabeth Gjessing, Hans Erik Johnsen, Thams Rieber-Mohn, Anne Marie Sejersted og Camilla Sophie Vislie. Høringen er også forelagt lovutvalget for europa- og konkurranserett, som ikke hadde noen merknader til høringen.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Sakens bakgrunn

Kulturdepartementet har varslet en fullstendig gjennomgåelse av opphavsrettsområdet, som skal resultere i en ny åndsverklov, til erstatning for åndsverkloven av 1961. Dette arbeidet har trukket ut i tid, og i påvente av den helhetlige gjennomgåelsen av området, har departementet fremmet forslag om enkelte endringer som det mener ikke kan eller bør utsettes. Høringsnotatet inneholder forslag om innføring av en generell hjemmel for avtalelisens og gjennomføring av EUs hitteverkdirektiv, samt enkelte ytterligere forslag som har sammenheng med de to nevnte. I tillegg foreslås å avvikle det sakkyndige råd for åndsverk.

3. Advokatforeningens kommentarer

3.1 Generell avtalelisens

Departementet foreslår å innføre en generell hjemmel for avtalelisens, og begrunner dette med at ordningen vil gjøre det lettere å benytte avtalelisens på nye områder og for nye utnyttelsesformer.

Etter Advokatforeningens oppfatning er forslaget utilstrekkelig utredet. Behovet for en slik utvidelse er ikke konkret underbygd, og det er heller ikke gjort nærmere rede for hvordan lignende ordninger fungerer i Danmark og Sverige. Advokatforeningen vil peke på at innføringen av eksisterende avtalelisenser på bestemte felt, som videresendingsområdet, var resultat av grundige utredninger (NOU 1985: 25 og NOU 1988: 22), og at det er rimelig å forvente at et forslag til en bestemmelse med generelt virkeområde fremmes på grunnlag av en grundig behovs- og virkningsanalyse og med vurdering av konsekvensene for berørte parter. Advokatforeningen kan ikke se noen avgjørende grunner til at en så vesentlig endring ikke kan vente til forslaget til ny åndsverklov legges frem.

Dersom departementet likevel beslutter å fremme proposisjon om en generell avtalelisens på det nåværende tidspunkt, vil Advokatforeningen understreke at ordningen med avtalelisens representerer et unntak fra utgangspunktet om at opphavsmannen råder over verket, og det er derfor viktig at anvendelsesområdet og vilkårene for avtalelisens er klart definert.

Advokatforeningen slutter seg til forslaget om at avtalelisens må gjelde et klart definert område, og at det må stilles krav til representativitet for de organisasjoner som kan inngå slike avtaler. Det bør imidlertid fremgå klarere hva som nærmere bestemt ligger i representativitetskravet, slik at unødig usikkerhet om hvorvidt en organisasjon oppfyller vilkåret unngås.

Advokatforeningen er videre enig i at opphavsmennene bør gis rett til å nedlegge forbud mot utnyttelse av sine verk. Begrunnelsen for en regel om generell avtalelisens kan ikke begrunne en tvungen ordning.

Departementet har særskilt reist spørsmål om det bør være en godkjenningsordning for organisasjoner med rett til å gi avtalelisens. Advokatforeningen mener at det bør være en slik godkjenningsordning. Det kan muligens sies at behovet for en godkjenningsordning reduseres

noe av at opphavsmennene gis rett til å nedlegge forbud mot utnyttelse. På den annen side har de som ønsker å utnytte åndsverk i medhold av en avtalelisens, behov for å vite at avtalen inngås med en organisasjon som oppfyller kravet om representativitet. Det kan ikke legges avgjørende vekt på de administrative kostnader som er forbundet med en godkjenningssystem. Så lenge antallet organisasjoner er lite, vil også de administrative kostnader være begrensede. Hvis derimot antallet organisasjoner skulle øke betraktelig, øker også behovet for en godkjenningssystem som skaper klarhet i hvilke organisasjoner som har kompetanse til å meddele avtalelisens.

Hensynene til orden og forutberegnelighet taler derfor klart for en godkjenningssystem. Etter Advokatforeningens mening bør det også vurderes hvilke virkninger en godkjenning skal ha, og særlig om representativitetskravet skal opprettholdes som et selvstendig vilkår for rett til å inngå avtale om lisens, i tillegg til kravet om godkjenning. Et alternativ kan være å gjøre representativitet til en forutsetning for å få og opprettholde godkjenning, uten å gjøre det til et vilkår for avtalekompetanse.

3.2 Nemndsordningen

Departementet har videre bedt om merknader til tvisteløsningsmekanismen knyttet til videresending av kringkastingssendinger i kabel.

Heller ikke denne problemstillingen er etter Advokatforeningens mening tilstrekkelig utredet. Dagens nemndsordning har vist seg å medføre betydelige utfordringer, både når det gjelder prosessuell gjennomføring og med hensyn til tidsbruk. Blant annet savner nemndsordningen prosessuelle virkemidler som oppfattes som en selvfølge ved ordinær tvisteløsning, så som møteplikt, plikt til bevisfremleggelse og regler om sakskostnadsansvar, til tross for at de saker som behandles kan være omfattende og gjelde store verdier. Etter Advokatforeningens mening bør to alternativer gjøres til gjenstand for nærmere utredning: (i) en vesentlig styrking av nemndsordning, og (ii) domstolsbehandling, herunder om domstolene bør gis en mer omfattende kompetanse enn i dag. Også denne revisjonen bør inngå i arbeidet med ny åndsverkløve.

3.3 Gjennomføring av hitteverksdirektivet

Direktiv 2012/28 gjelder digital tilgjengeliggjøring av vernede verk i trykket form som museer, arkiver, bibliotek og undervisningsinstitusjoner har i sine samlinger, samt film og audiovisuelle verk som finnes i filmarkiv og program i allmennkringkasternes arkiver. Direktivet er ennå ikke innlemmet i EØS-avtalen, men Advokatforeningen er enig i at det ikke er grunn til å avvente harmoniseringen av åndsverkløven med direktivets regler.

Advokatforeningen har ingen bemerkninger til måten direktivet er foreslått gjennomført på.

3.4 Avvikling av det sakkyndige råd for åndsverk

Advokatforeningen slutter seg til de argumenter som anføres for å avvikle det sakkyndige råd for

åndsverk.

4. Avslutning

Advokatforeningen støtter departementets forslag om å gjennomføre EUs hitteverksdirektiv, samt forslaget om å avvikle det sakkyndige råd for åndsverk. For øvrig bør endringer utestå til arbeidet med en ny åndsverklov. Advokatforeningen understreker at det er behov for en mer omfattende gjennomgåelse av opphavsrettsområdet, og en vil derfor oppfordre Kulturdepartementet om å prioritere arbeidet med en ny åndsverklov.

Vennlig hilsen

Erik Keiserud
leder

Merete Smith
generalsekretær